

EUSKERAREN IRAUPENA

Izkuntzik baldiñ bada ludyian beti-beti gorde bear litzakeana Euskera da ori, ta artu bear ditugu beraz orretarako bideak, adieraziko dedanez.

I

EUSKERA degu Europa'n ezezik, ludi guziyan ere arkitzen diran izkuntzetatik zarrenetakoa, zarrena ez balitz ere. Idazlari batzubek diyote ludyaren asieratitakoa dala, edota aurren aurrenekoa aita Adan'i eman zitzaiona. Geyenak diyote berriz Babel'ko dorrean sortu ziraden izkeretako bat dala Euskera, edota oraiñ lau anei (milla) eun eta geyago urtez atzerakoa.

II

Euskera da gañera, gaur ezagutzen diran izkuntzetan jakintsubena beraren izenakin gauz guziyen izaera erakutsi edota adierazten dubalako, Esaera baterako, itz erdaldun oyek Dios, mujer eta luna, naitutsezko itzak dirade, zer gauzak diran erakusten ez dutenak berenez; ayei dagozten itz euskaldunak ordea Jaungoiko'a, emakume'a eta illargi'a, berak daude esaten zer diraden, goiko Jauna, ume ematen dubana eta ille-rokoargiya.

III

Euskera baitaere da, ludiko izkuntza guziyen artean, aberatsena, itzak eta izkelgiyak ugariyena ditubalako, ta gañera eraskitzak (berboak) eta itzekida (sintaxis) ederrenak edota arrigarriyenak daduzkalako. Zenbat gauz eta izate dauden ludyian, beste ainbeste itz edo gayak beintzat Euskerak baditu; izkelgiyak (dialektoak), au da, itzegiteko era banaitubak, iñungo beste izkerak bañon geyago ditu; eraskitzak eta

itzekida berriz, errazkiro aldakorrak dirade, osoro zailldubak (etsaikidatubak) daudelarik era berean.

IV

Euskera da azkenik izkuntz guzietan garbiyena, arnegubak edo añenekoak esanda loitzen ez dalako. Itz gaizto oyek ateratzen dituban euskaldunak, berea ez dan beste izkeraren batean ateratzen ditu. Euskerarentzat onra aundiya baita ori.

V

Ain berekitasun garayak ditubalarikan Euskerak, bera ezagutzen duten arrotzak ere aitortzen dituztela, alaere euskaldunak, elizgizonak ez gutxiyena, urruintzen (ayenatzen) dute osora, beste erozer izkuntz nayago izaten dutela. ¡Itxumen barkatezgarriya!

VI

Ludi guziko izkuntzat beste ainbeste abenden (arrAzen) animak bezela dirade, abendai beren izatea izkuntzak ematen direelako. Gure abendari ere beraz bere izate edo biziya Euskerak ematen bai diyo. Eta animak gorputzai kendu ezkeroz, oyek illak gelditzen diran bezela, izkyntzak galtzen dituzten abendak ere ill edo desegiten dirade. Euskera galtzen badegu bada euskotarrok, gureak egindu, gure arraz ederra, eta aini aspaldikoa, ill edo deseginda. ¡Arren ta arren geron odolaren eralleak ez gaitezen izan!

VII

Euskerari eta berarekin gure abendari iraunazitzeko artu ditzagun bada bide oyek:

- 1.ª Euskaldunok alkarrekin nunai eta beti euskeraz itzezin.
- 2.ª Gure etxeetan ere beti euskeraz ari gaitezen, mirabe ta umee-tarañoko guziyak izkuntz eder ori jakiñ desaten.
- 3.ª Eskuartean darabizkigun ingi (periodiku) eta idaztiyak (librubak), mezarakoak ere bai, euskerazkoak izan ditezela aldan guziyan.
- 4.ª Gure ikastoletan (eskoletan) alegiñaz, edo nolaala, erakusle euskaldunakipiñi ditzagun.

5.ª Elizetan ere gure izkuntz ederreko otóitz, agurtza (arrosariyo) abesti (kantu), bederatziurren eta sermoyak sarrazi bitez.

6.ª Euskalerriko apaizpiku jaun aundiyai eskatu eta arrendu (suplikatu) bear zate, elizgizonen-azitetxeetan euskera erakutsi dedilla, eta erri txikiyetara beñepeñ apaiz euskaldunak biraldu ditzatela.

7.ª Euskeraren alde argitaratzen diran ingiyai (paperai) diruz eta bestela alegiñean lagundu, eta ezertan ere ez bestelakoai.

8.ª Aginbideetan gizonak ipintzeko eskatu oi zaizkigun auteskiyak (botoak) ez eman euskera ez dakitenai, gure aldekoak ez diradenai ez beintzat.

Orrekin eta euskaldun askok, erri aundiyetara dijoazen neskatx baserritarrak ere bai, erderaz itzegireko pantasiya (arrokeriya) eta euskeraz egiteko lotsantza utziyarekin, gure itzkuntz maitagarriya ez da illko alabaña.

PRADERETAR BLAS, *apaiza*
